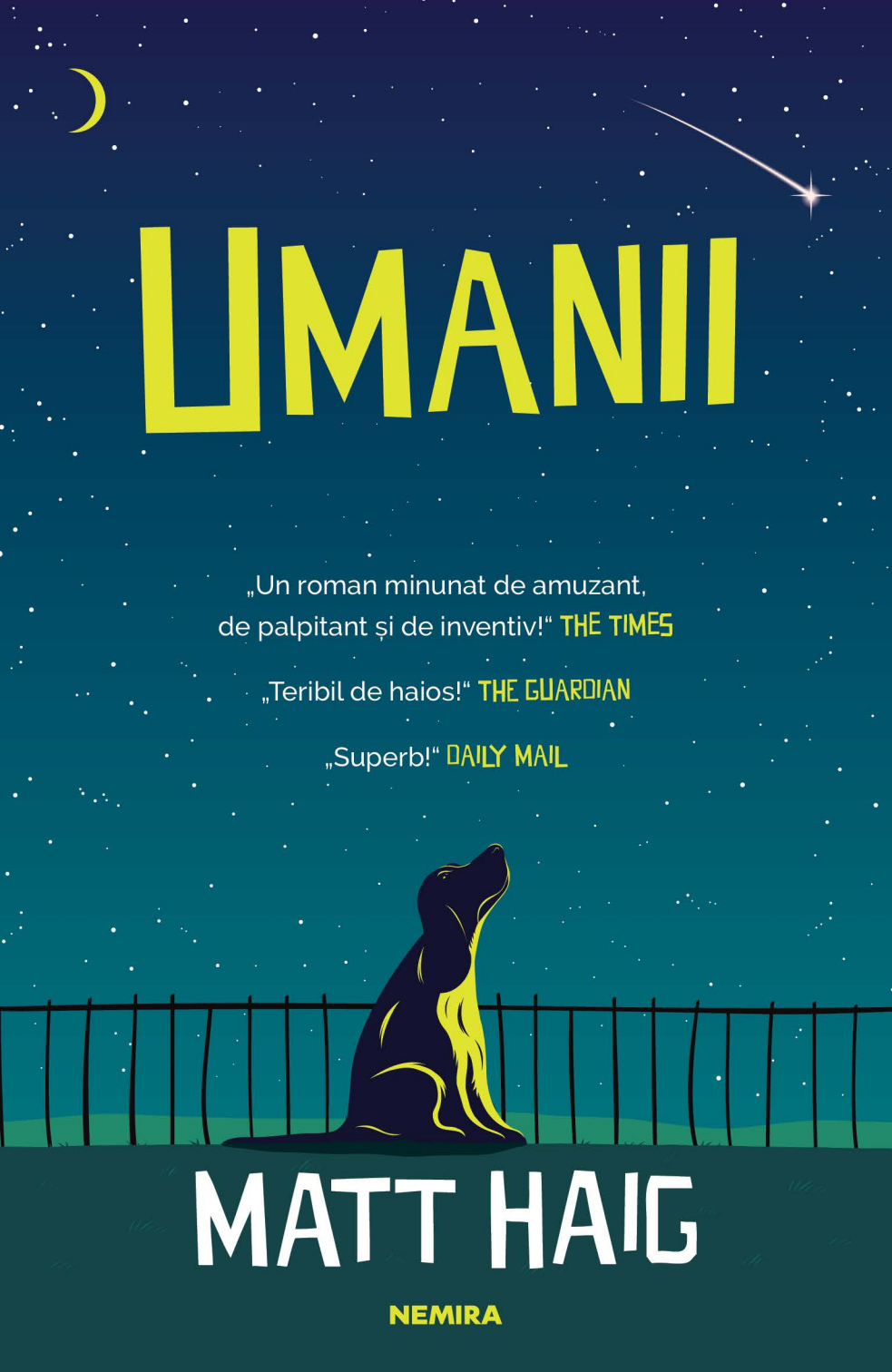

UMANII

„Un roman minunat de amuzant,
de palpitant și de inventiv!“ **THE TIMES**

„Teribil de haios!“ **THE GUARDIAN**

„Superb!“ **DAILY MAIL**

MATT HAIG

NEMIRA

MATT HAIG

UMANII

Ediția a II-a

Traducere din limba engleză de
ALINA SÂRBU

NEMIRA

Coperta: © Andrew Smith
Prepress copertă: Alexandru CSUKOR
Redactor: Georgiana PARASCHIV
Lector: Ecaterina DERZSI
Tehnoredactor: Magda BITAY

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
HAIG, MATT

Umanii / Matt Haig ; trad. din lb. engleză: Alina Sârbu. -
Ed. a 2-a. - București : Nemira Publishing House, 2021
ISBN 978-606-43-1241-9

I. Sârbu, Alina (trad.)

821.111

Matt Haig
THE HUMANS

Copyright © Matt Haig, 2013

Published by arrangement with Canongate Books Ltd, 14 High Street,
Edinburgh EH1 1TE.

© Nemira, 2016, 2021

Tiparul executat de tipografia PAPER PRINT INVEST, Brăila.

Orice reproducere, totală sau parțială,
a acestei lucrări și închirierea acestei cărți
fără acordul scris al editorului sunt strict interzise
și se pedepsesc conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-43-1241-9

Pentru Andrea, Lucas și Pearl

„Tocmai am descoperit o nouă teorie despre eternitate.“

ALBERT EINSTEIN

Prefață

(O speranță fără logică în fața
unei situații potrivnice coplesitoare)

Sunt absolut convins că unii dintre voi, cei care citiți aceste rânduri, sunteți convinși că oamenii nu sunt altceva decât un mit, dar eu mă aflu aici pentru a declara că ei există cu adevărat. Pentru aceia care nu au habar, omul este o formă de viață bipedă reală, dotată cu o inteligență de nivel mediu, care duce o existență supusă, în mare parte, amăgirilor pe o planetuță îmbibată în apă dintr-un colțișor nu prea frecventat al universului.

Pentru voi, toți ceilalți, și pentru cei care m-au trimis, trebuie să spun că oamenii sunt, din multe puncte de vedere, la fel de stranii pe cât v-ați aștepta să fie. În mod sigur, e adevărat că, la prima vedere, v-ar îngrozi înfățișarea lor.

Înseși fețele lor conțin tot soiul de ciudătenii respingătoare, înfiorătoare. Un nas central protuberant, buze acoperite cu o piele subțire, primitive organe auditive externe cunoscute sub numele de „urechi“, ochișori mititei și niște *sprâncene* fără nicio noimă. Toate acestea necesită mult timp pentru a putea fi asimilate mintal și acceptate.

La început, obiceiurile și normele lor sociale sunt o enigmă capabilă să te deruteze complet. Subiectele lor de conversație sunt arareori lucrurile despre care ei chiar vor să discute, și aș putea scrie nouăzeci și șapte de tomuri despre părțile corpului lor pe care le consideră indecente și despre normele de

etichetă referitoare la îmbrăcăminte înainte ca voi să începeți măcar să vă apropiați de o oarecare înțelegere a acestora.

O, și nu care cumva să uităm de *Lucrurile Pe Care Le Fac Pentru A Deveni Mai Fericiți și Care, De Fapt, Îi Fac Să Se Simtă Nefericiți*. Aceasta este o listă infinită. Ea include: mer-sul la cumpărături, privitul la televizor, acceptarea unei slujbe mai bune, obținerea unei case mai mari, scrierea unui roman semiautobiografic, educarea puilor lor, aplicarea unor tratamente care să le facă pielea să arate într-*câtva* mai puțin bă-trână și nutrirea unei vagi dorințe de a crede că s-ar putea, totuși, ca toate acestea să aibă un sens.

Da, totul e foarte amuzant, într-un mod dureros oarecum. Numai că eu am descoperit, cât timp am stat pe Pământ, poezia oamenilor. Unul dintre acești poeți ai lor, cel mai bun (numele ei este Emily Dickinson), a scris următoarele: „Sălășluiesc în latență.“ Așadar, haideți să ne satisfacem acest capriciu și să facem și noi la fel. Haideți să ne deschidem mințile cu totul și cu totul, căci tot ceea ce urmează să citiți va face să fie necesar să vă dați deoparte toate prejudecățile pe care s-ar putea să le aveți pentru a înțelege.

Și haideți să reflectăm la următorul lucru: ce-ar fi dacă într-adevăr viața umană ar avea sens? Și ce-ar fi dacă – îngă-duiți-mi această plăcere – viața de pe Pământ ar fi ceva care merită nu doar să fie temut și ridiculizat, ci și prețuit? Ce-ar fi dacă...?

Unii dintre voi s-ar putea să știe deja ce am făcut, dar niciu-nul dintre voi nu cunoaște motivul. Acest document, acest ghid, această relatare – dați-i orice nume doriți – va face ca totul să devină limpede. Insist să citiți această carte fără idei precon-cepute și să decideți voi înșivă adevărata valoare a vieții umane.

Să fie pace!

PARTEA I

ÎMI IAU PUTEREA ÎN PROPRIILE MÂINI

Omul care nu eram

Așadar, ce e asta?

Sunteți gata?

OK. Trageți aer în piept! O să vă spun.

Acțiunea acestei cărți, chiar a acestei cărți, se petrece exact *aici*, pe Pământ. Este o carte despre sensul vieții și despre absolut nimic în special. Despre ceea ce este nevoie pentru a uide pe cineva, dar și pentru a salva. Este despre iubire și poezi morți demult și despre unt de arahide *crunchy*. Este despre materie și antimaterie, despre tot și despre nimic, despre speranță și ură. Este despre un istoric de patruzeci și unu de ani pe nume Isobel și despre fiul ei de cincisprezece ani pe nume Gulliver, și despre cel mai inteligent matematician din lume. Este, pe scurt, despre cum să devii un om.

Dar îngăduiți-mi să afirm ceva evident: eu nu eram om. În acea primă noapte, în frig și în beznă, nu eram nici pe departe unul. Înainte să citesc revista *Cosmopolitan*, la benzinărie, nici măcar nu văzusem vreodată această limbă scrisă. Și acum îmi dau seama că aceasta s-ar putea să fie prima oară când voi înșivă o vedeți scrisă. Pentru a vă ajuta să înțelegeți modul în care oamenii de pe aici consumă povești, am alcătuit această carte așa cum ar fi făcut-o un om. Cuvintele pe care le voi folosi sunt cuvinte omenesti, scrise cu un caracter de literă omenesc, înfățișate privirilor într-un mod omenesc, adică succesiv. Cu capacitatea voastră de a traduce aproape instantaneu până și din cele mai exotice și primitive forme lingvistice, sunt convins că înțelegerea mesajului nu ar trebui să constituie o problemă.

Acum, să repet: eu nu eram profesorul universitar Andrew Martin. Eram ca voi.

Profesorul Andrew Martin nu era decât un rol. O deghizare. Persoana care trebuia să fiu pentru a putea duce la îndeplinire o însărcinare. Una care începuse cu răpirea și moartea lui. (Sunt conștient că asta o să dea un ton macabru, așa că o să decid să nu mai pomenesc din nou moartea, cel puțin pentru tot restul acestei pagini.)

Ideea e că nu eram nici pe departe un matematician de patruzeci și trei de ani – un soț, un tată – care predă la Universitatea Cambridge și care își dedicase ultimii opt ani din viață pentru a rezolva o problemă matematică, una care se dovedise de nerezolvat, cel puțin până în acel moment.

Înainte de a ajunge pe Pământ, nu avusesem un păr pe jumătate castaniu care forma, în mod natural, o cărare. De asemenea, nu avusesem nicio părere despre *Planetele* lui Holtz sau despre cel de-al doilea album al trupei Talking Heads, de vreme ce nu mă împăcam deloc cu conceptul de muzică. Sau, cel puțin, n-ar fi trebuit să mă împac. Și cum aș fi putut crede că vinul australian este, în mod automat, inferior oricărui soi de vin provenit din alte regiuni ale planetei, câtă vreme eu nu băusem niciodată nimic altceva decât azot lichid?

Deoarece aparțin unei specii postmatrimoniale, nu încape vorbă că nu fusesem un soț care-și neglijează soția și care pusese ochii pe una dintre studentele lui, tot așa cum nu fusesem nici un bărbat care își scotea la plimbare Springer Spanielul englez – o categorie de zeități domestică păroasă cunoscută și sub numele de „câine” – doar ca pretext pentru a-și părăsi casa. Nici nu scrisesem cărți de matematică, nici nu insistasem ca editorii mei să folosească o fotografie a autorului care se cam apropia de cea de-a cincisprezecea sa aniversare.

Nu, nu eram eu omul acela.

Nu nutream niciun sentiment de niciun fel pentru omul acela. Și, cu toate acestea, el fusese real, la fel de real ca voi sau ca mine, o formă de viață reală, un mamifer real, un primat

eucariot diploid care, cu cinci minute înainte de miezul nopții, stătuse la biroul lui, holbându-se la ecranul computerului său și bând cafea neagră (nu vă faceți griji, o să vă explic un pic mai încolo ce este cafeaua neagră și de ce nenorociri am avut parte din cauza ei). O formă de viață care s-ar putea să fi sărit sau nu din scaunul său atunci când s-a produs revelația, în timp ce mintea sa a ajuns într-un loc pe care nicio minte umană nu-l mai atinsese vreodată, la însăși limita cunoașterii.

Și, într-un anumit moment, la puțin timp după ce a avut aceea revelație, a fost luat de gazde. De către angajatorii mei. Și l-am întâlnit chiar, pentru foarte, foarte puțin. Suficient pentru a-l „citi“, pentru a-i face o analiză – cu totul și cu totul incompletă. Era întreg la trup, numai că nu și la minte. Înțelegeți dumnea-voastră, poți clona creierele umane, dar nu și ceea ce este stocat în interiorul lor, oricum, nu suficient din ceea ce este stocat acolo, așa că am fost nevoit să învăț o mulțime de lucruri eu însumi. Eram un nou-născut de patruzeci și trei de ani de pe planeta Pământ. Și avea să devină teribil de enervant pentru mine, mai târziu, că nu l-am întâlnit niciodată *așa cum se cuvine*, căci mi-ar fi fost extrem de folositor să-l întâlnesc *așa cum se cuvine*. În primul și în primul rând, mi-ar fi putut spune despre Maggie. (Of, cât mi-aș dori să-mi fi spus despre Maggie!)

În orice caz, orice informație aș fi dobândit nu avea să schimbe simplul fapt că eu trebuia să opresc progresul. Pentru asta mă aflam acolo. Pentru a distruge orice dovadă a revelației pe care profesorul universitar Andrew Martin o avusese. Dovezi care existau nu doar în computere, ci și în ființele umane.

Ei, așadar, de unde ar trebui să începem?

Presupun că dintr-un singur loc. Ar trebui să începem din momentul când a dat peste mine mașina.

*Substantivele care exprimă detașarea
și alte cazne timpurii ale celui
care vrea să învețe să comunice într-o limbă*

Da, așa cum am mai spus, ar trebui să începem cu momentul în care a dat mașina peste mine.

Într-adevăr, chiar așa trebuie să facem. Pentru că o bună bucată de vreme înainte de asta nu a existat nimic. Nu a fost nimic, și iar nimic, și iar nimic și, deodată...

Ceva.

Eu stând în picioare acolo, pe „drum“.

Odată ce m-am aflat acolo, am avut câteva reacții imediate. În primul rând, ce se întâmpla cu vremea? Trebuie să vă gândiți că, într-adevăr, eu nu prea eram obișnuit cu vremea și cu starea ei. Dar aceea era Anglia, o parte a Pământului unde activitatea umană de căpătâi era să te gândești întruna la starea vremii. Și pe bună dreptate! În al doilea rând, unde era computerul? Se presupunea că ar fi trebuit să existe un computer. Nu că aș fi știut, într-adevăr, cum ar fi trebuit să arate computerul profesorului Martin. Poate că arăta ca un drum. În al treilea rând, ce era zgomotul acela? Un soi de răcnet în surdina, amortizat. Și, în al patrulea rând: era noapte. Fiind, oarecum, un iubitor al statului în casă, nu prea eram obișnuit cu noaptea. Și, chiar dacă aș fi fost, aceasta nu era o noapte ca oricare alta. Era genul acela de noapte pe care nu îl cunoscusem niciodată până atunci. Asta era o noapte ridicată la puterea unei nopți ridicate la puterea unei nopți. Era o noapte la puterea a treia, o noapte la cub. Un cer plin de o beznă care nu făcea niciun compromis, fără lună și fără nicio stea. Unde erau sorii? Existau, oare, niște sori? Frigul îmi sugera că era

posibil să nu existe. Frigul era șocant. Frigul îmi rănea plămâni, iar vântul aspru care se izbea de pielea mea mă făcea să tremur. Mă întrebam dacă ființele umane ieșeau cumva vreodată afară. Probabil că erau nebuni dacă făceau una ca asta.

La început, îmi era greu să trag aer în piept. Și asta era un motiv de îngrijorare pentru mine. În fond, trasul aerului în piept era una dintre cerințele de bază pentru a fi uman. Dar, în cele din urmă, m-am prins care era șmecheria.

Și, apoi, alt motiv de îngrijorare. Nu mă aflam acolo unde se presupunea că ar fi trebuit să fiu, asta îmi era din ce în ce mai limpede. Ar fi trebuit să fiu într-un birou, dar acela nu era un birou. Până și pe atunci știam acest lucru. Asta dacă nu cumva era un birou care avea un cer întreg, desăvârșit de norii aceia negri, care se strângeau în acel moment, și de acea lună nevăzută.

Mi-a luat ceva timp – mult prea mult – pentru a înțelege situația în care mă aflam. Pe vremea aceea nu aveam habar ce este un drum, dar acum vă pot spune că un drum e ceva care conectează un punct de plecare cu un punct de sosire. Acest lucru este important. Vedeți voi, pe Pământ nu te poți mișca, pur și simplu, dintr-un loc într-altul instantaneu. Ei nu dețin încă tehnologia necesară. Nu sunt nici măcar pe aproape să ajungă să o dețină prea curând. Nu! Pe Pământ ești silit să petreci o grămadă de timp călătorind între diverse locuri, între diverse puncte, fie că e vorba de drumuri sau șine de cale ferată, fie că e vorba de cariere profesionale ori de relații.

Drumul acesta specific aparținea genului numit autostradă. Vedeți voi, autostrada este cel mai progresist tip de drum din câte există, ceea ce – așa cum este cazul cu majoritatea formelor de progres uman – înseamnă, mai presus de orice, că folosirea ei făcea ca o moarte accidentală să devină, în mod considerabil, mai probabilă. Picioarele mele despuiate stăteau pe ceva ce se numește asfalt și îi simțeau textura stranie și aspră. Mi-am privit mâna stângă. Părea necizelată și nefamiliară, dar, cu toate acestea, răsul mi-a înghețat pe buze când mi-am dat seama că

monstruozitatea aceea cu degete făcea parte din mine. Eram un străin pentru mine însumi. O, apropo, răcnetul în surdina încă mai era prezent, minus partea cu amortizarea.

Abia atunci am observat ce se apropia de mine cu o viteză considerabilă.

Luminile.

Albe, largi și situate jos, s-ar fi putut să fie, la fel de bine, ochii strălucitori ai unui măturător-de-câmpie cu spatele argintiu care se mișca repede și care acum urla. A încercat să încetinească și a făcut o mișcare în lateral.

Nu mai aveam timp să mă dau din cale. Avusesem, dar acum nu mai aveam. Așteptasem prea mult.

Așa că m-a lovit cu o forță mare, intransigentă, necruțătoare. O forță care m-a azvârlit de pe sol și m-a trimis în zbor. Numai că nu într-un zbor de-adevăratelea, pentru că ființele umane nu pot să zboare, indiferent cât de mult și-ar flutura membrele. Singura opțiune reală era durerea, pe care am simțit-o fix până când am aterizat, după care m-am întors, din nou, la nimic.

Nimic, și nimic, și...

Ceva.

Un bărbat care purta haine stătea aplecat deasupra mea. Proximitatea feței sale mă neliniștea.

Nu. Eram cu vreo câteva grade dincolo de neliniște.

Îmi repugna, mă îngrozea. Nu mai văzusem în viața mea ceva asemănător. Fața lui părea atât de străină mie, ca de pe altă planetă, plină de deschizături și de ieșituri complet de neînțeles. În special nasul mă supăra. Ochilor mei inocenți li se părea că se mai afla ceva în el, ceva care se împingea înainte. Am privit mai jos. I-am observat hainele. Era îmbrăcat cu ceea ce aveam să înțeleg mai târziu că erau o cămașă și o cravată, pantaloni și pantofi. Exact hainele pe care se cuvenea să le poarte, dar care, cu toate acestea, mi se păreau atât de exotice, că nu știam dacă să râd sau să urlu. Se uita la rănilor mele. Sau, mai degrabă: *după ele*.

Mi-am verificat mâna stângă. Nu fusese atinsă. Mașina intrase în coliziune cu picioarele mele, apoi cu trunchiul meu, dar mâna era în regulă.

— E un miracol, a spus el încetișor, de parcă acesta ar fi fost cine știe ce secret.

Doar că toate aceste cuvinte erau lipsite de sens.

S-a holbat la fața mea și a ridicat vocea, pentru a întrece sunetele mașinilor:

— Ce faci tocmai aici?

Din nou, nimic. Nu era decât o gură care se mișca și făcea zgomot.

Îmi dădeam seama că era o limbă simplă, dar aveam nevoie să aud măcar vreo sută de cuvinte dintr-o limbă nouă înainte de a putea asambla la un loc tot puzzle-ul gramatical. Să nu mă judecați prea aspru din cauza asta. Știu că unii dintre voi nu au nevoie decât de vreo zece cuvinte sau, uneori, doar de-o singură propoziție subordonată atributivă. Numai că învățarea limbilor străine nu a fost niciodată punctul meu forte. Presupun că asta face parte din aversiunea mea față de călătorii. Trebuie să afirm încă o dată asta. Eu, unul, nu am vrut să fiu trimis aici. Era o însărcinare pe care trebuia să o ducă totuși cineva la îndeplinire și – ca urmare a discursului meu blasfemator de la Muzeul Ecuatiilor Pătrate, așa-numita mea crimă împotriva purității matematice – gazdele au considerat că aceasta ar fi pedeapsa adecvată. Ele știau că aceasta era o însărcinare pe care nicio ființă în toate mințile n-ar alege să o facă și, cu toate că sarcina mea era importantă, știau și că eu (ca și voi, de altfel) aparțin celei mai avansate rase din universul cunoscut, așa că aveam să fiu la înălțime.

— Te știu de undeva. Ți recunosc chipul. Cine ești?

Eram obosit. Asta era problema cu teleportarea și cu transmutarea materiei și cu bioinstalarea. Chiar o scotea din tine. Și, cu toate că o puneai înapoi în tine, energia era întotdeauna prețul pe care trebuia să-l plătești.

Am lunecat în beznă și m-am desfătat cu vise colorate cu violet și indigo, și cu imagini de acasă. Am visat ouă crăpate și numere prime și linii ale orizontului veșnic schimbătoare.

Iar apoi m-am trezit.

Eram înăuntrul unui vehicul ciudat, conectat la un echipament de citire-a-inimii primitiv. Doi umani îmbrăcați în verde, un mascul și o femeie (felul în care arăta această femeie mi-a confirmat cele mai îngrozitoare temeri: în cadrul acestei specii, urâtenia nu face nicio discriminare între sexe.). Păreau să mă întrebe ceva într-un mod destul de agitat. Poate pentru că îmi foloseam noile mele membre superioare pentru a-mi smulge de pe mine echipamentul electrocardiografic acela conceput rudimentar. Ei încercau să mă împiedice, dar, după câte se părea, înțelegeau foarte puțin relațiile matematice necesare, astfel încât, relativ ușor, am reușit să-i las pe cei doi umani îmbrăcați în verde pe podea, zvârcolindu-se de durere.

M-am ridicat în picioare, observând cât de mare era atracția gravitațională pe această planetă, în timp ce șoferul s-a întors pentru a-mi pune o întrebare încă și mai presantă. Vehiculul se mișca repede, iar undele acustice unduioase ale unei sirene îmi distrăgeau, incontestabil, atenția, dar am deschis portiera și m-am aruncat spre vegetația moale de pe marginea drumului. Corpul mi s-a rostogolit. M-am ascuns. Și apoi, imediat ce a fost sigur să mă arăt, m-am ridicat în picioare. Comparativ cu o mână umană, o labă a piciorului e, relativ, incapabilă să îți dea prea mult de gândit sau să te îngrijoreze, asta dacă nu iei în seamă degetele de la picioare.

Am stat acolo un timp, pur și simplu holbându-mă la toate acele mașini ciudate, strâns legate de pământ, care depindeau, în mod evident, de combustibil mineral și care făceau, fiecare în parte, mai mult zgomot decât ar fi fost necesar pentru a alimenta un generator-poligon. Și la priveliștea încă și mai ciudată a umanilor – cu toții îmbrăcați în interiorul mașinilor, ținându-se de echipamentul circular pentru

controlarea conducerii și, uneori, niște dispozitive de telecomunicații extrabiologice.

Am ajuns pe o planetă unde cea mai inteligentă formă de viață încă își mai conduce singură propriile mașini...

Niciodată înainte nu apreciasem atât de mult splendorile simple cu care și eu, și voi am crescut. Lumina eternă. Traficul lin, fluid, plutitor. Formele de viață vegetală avansate. Aerul îndulcit. Elementele meteorologice nonexistente. Ah, distinșii mei cititori, chiar că nu aveți nici cea mai vagă idee cât sunt de grozave!

În timp ce treceau pe lângă mine, mașinile zbierau cu claxoanele lor cu unde audio de frecvență înaltă. Fețe cu ochii bulbucați, cu gurile căscate se holbau de la ferestre. Nu pricepeam de ce, doar arătam la fel de urât ca oricare dintre ei. Unde greșeam? De ce făceam notă discordantă? Ce făceam așa cum nu trebuia? Poate că de vină era faptul că nu mă găseam într-o mașină. Poate că așa trăiesc umanii, închiși în mașini. Sau poate că era din cauză că nu purtam niciun veșmânt. Era o noapte rece, dar, oare, chiar era posibil ca de vină să fie ceva atât de fără însemnătate ca lipsa unor acoperăminte-de-corp artificiale? Nu, nu putea fi ceva chiar atât de simplu!

Am privit în sus, către cer.

Acum aveam dovada existenței unei luni, acoperite de un nor ușor. Și ea părea să se holbeze în jos la mine, la fel de șocată. Dar stelele erau încă învăluite, ascunse vederii. Voiam să le văd. Voiam să mă bucur de mângâierea lor.

Și, pe deasupra, exista posibilitatea clară de ploaie. Urăsc ploaia. Pentru mine, ca și pentru cei mai mulți dintre voi, locuitori în domuri, ploaia era o grozăvie de proporții aproape mitologice. Aveam mare nevoie să găsesc ceea ce căutam înaintea de ruperea de nori.

În fața mea era un indicator dreptunghiular din aluminiu. Substantivele fără un context sunt întotdeauna înșelătoare pentru cel care învață o limbă străină, dar săgeata arăta într-o singură direcție, așa că m-am luat după ea.

Umanii își tot deschideau ferestrele și îmi strigau diverse lucruri, întrecând sunetele motoarelor. Uneori, chestia asta părea agreabilă, jovială, de vreme ce scuipau lichid bucal în direcția mea, cum face *ormimurk*-ul. Așa că îi scuipam și eu ca răspuns, într-un mod prietenos, încercând să le nimeresc chipurile care se mișcau cu viteză. Asta părea să îi încurajeze să țipe și mai mult, dar am încercat să nu mă supăr din cauza asta.

„În curând, mi-am spus, o să înțeleg ce înseamnă, de fapt, salutul atât de greu de pronunțat: «Cară-te dracului de pe împuțitu' ăsta de drum, labagiu împuțit ce ești!»“ Între timp am continuat să merg, am trecut de indicator și am văzut pe marginea drumului o clădire luminată, dar, în mod tulburător, imobilă.

„O să intru în ea, mi-am zis. O să intru în ea și o să aflu niște răspunsuri.“